

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫ

(жоғарғы оқу орнынан кейінгі)

СОТ ҚЫЗМЕТІНДЕГІ РИТОРИКА ЖӘНЕ КОММУНИКАЦИЯ

«7М04201–Сот және сот төрелігі» білім беру бағдарламасы

7М042-Құқық» кадрларды дайындау бағыты бойынша

1 кредит

НУР-СУЛТАН

2021

АЛҒЫСӨЗ

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты жанындағы Сот төрелігі Академиясы мемлекеттік-құқықтық пәндердің ғылыми және білім беру орталығында **дайындалған және енгізілген**

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты жанындағы Сот төрелігі академиясы Ғылыми кеңесінің шешімімен **бекітілген** _____ 2021 ж.

Хаттама №__

Пәннің мазмұны

1.Түсіндірме хат
II. Пәннің құрлымы және мазмұны
II.1 Негізгі бөлім. Байланыс сағаттарының тематикасы.
1тақырып. Сот қызметіндегі риторика мен коммуникацияның орны
2тақырып. Сот сөзіндегі этос және пафос
3тақырып. Сот сөзіндегі логос
4тақырып. Судьяның жазу мәдениеті
5тақырып. Магистрлік жобаны жазу әдістемесі
6тақырып. Судьяның коммуникативтік құзыреті
7тақырып. Сот қызметіндегі ауызша және ауызша емес қарым-қатынас құралдарының рөлі
8тақырып. Сот коммуникациясы: өзара әрекеттесудегі кедергілер
9тақырып. Сот қызметіндегі мәдениетаралық коммуникация
10тақырып. Медиация коммуникативтік процесс ретінде
II.2 Өзіндік оқуға бөлінген тақырыптардың жобалық тізімі
III. Ұсынылған әдебиеттер тізімі
IV. Тиіптік оқу бағдарламасының авторлары

ТҮСІНДІРМЕ ХАТ

"Сот қызметіндегі Риторика және коммуникация" оқу пәні сот риторикасы мен коммуникацияны судьяның кәсіби қызметінің ажырамас бөлігі ретінде зерттеуді көздейді. Бұл курс қоғаммен ашық диалог құру, азаматтардың Қазақстан Республикасының сот жүйесіне деген сенім деңгейін арттыру үшін болашақ судьялардың кәсіби-жеке құзыреттерін қалыптастыруға бағытталған.

Курстың мазмұны судьялар күнделікті жұмысында кездесетін сөйлеу және коммуникативті іс-әрекеттің өзекті мәселелері арқылы ашылады. Бұл, ең алдымен, сот жүйесін реформалаумен, қоғамның өскелең талаптары мен ашықтық жағдайындағы адам құқықтары мен бостандықтарының мазмұнын құрайтын құндылықтар мен қағидаттарының өзектілігімен байланысты болып отыр.

Бұл курс жаңа білім беріп қана қоймай, болашақ судьялардың ойлауы мен мінез-құлқының түбегейлі өзгеруіне, олардың қоғаммен сапалы кері байланысқа қайта бағдарлануына ықпал етеді.

Курсты зерделеу мақсаты болашақ судьялардың кәсіби тиімділігін арттыратын риторикалық және коммуникативтік құзыреттілігін дамыту болып табылады.

Курсты зерделеу мақсаты болашақ судьялардың кәсіби тиімділігін арттыратын риторикалық және коммуникативтік құзыреттілігін дамыту болып табылады.

Курстың міндеттері:

- ауызша және жазбаша сөзге ие болу судьяның кәсібилігінің маңызды белгісі екенін көрсету;
- магистранттың адамгершілік қасиеттерін дамыту: адалдық, парасаттылық, қарсыластың тұлғасына және оның көзқарастарына құрметпен қарау;
- сөйлеу, есте сақтау, зейін, ойлау, диалог жүргізе білу, өз көзқарасын дәлелдеу;
- коммуникативтік қызметті судьяларға деген сенімді арттырудың негізі ретінде қарастыру;
- қарым-қатынас процесінің барлық қатысушыларына өзара түсіністік, құрмет қағидаттарын насихаттау;

- сот ісін жүргізудің тиімділігін арттыруда сот медиациясының ролін талдау;
- сот процесінде толерантты өзара іс-қимыл тәсілдерімен таныстыру.

Осы курсты оқу нәтижесінде алынған білім Жалпы кәсіби дайындықтың органикалық бөлігі болып табылады.

Пәнді оқу аяқталғаннан кейін магистрант:

білуге:

- Сот риторикасы мен коммуникацияның ерекшелігін;
- сот тілінің адамгершілік және логикалық негіздерін білу;
- әділ сот шешімінің маңызды құрамдас бөлігі ретінде ішкі нанымды қалыптастыру механизмін.

білу:

- алған білімдерін риторикалық және коммуникативтік қызмет саласында қолдану;
- әмбебап және кәсіби мораль нормаларына негізделген мінез-құлықтың коммуникативтік стратегиясын құру;
- құқықтық сауаттылықты, құқықтық мәдениетті және құқықтық сананы жетілдіру саласында белсенді позицияға ие болу.

Пәнді оқу барысында келесі жеке және кәсіби құзыреттер қалыптастырылуы керек:

- әдептілік;
- коммуникативтік;
- аналитикалық және сыни ойлау.

Пререквизиттері: Мемлекет және құқық теориясы, Философия, Конституциалық құқық, Әкімшілдік құқық. Азаматтық құқық. Қылмыстық құқық.

Постреквизиттері: Әкімшілік заңнамалықты қолдану практикасы. Азаматтық-процессуальдық нормаларды қолдану. Қылмыстық-процессуалдық нормаларды қолдану

II. ПӘННІҢ ҚҰРЛЫМЫ ЖӘНЕ МАЗМҰНЫ

II.1 НЕГІЗГІ БӨЛІМ

БАЙЛАНЫС САҒАТЫНЫҢ ТАҚЫРЫПТАРЫ

Тақырып 1. Сот қызметіндегі риторика мен коммуникацияның орны

Сот риторикасы мен коммуникацияның ерекшеліктері. Судьяның риторикалық құзыреттілігі. Сот тілінің ерекшеліктері. Сот сөзінің тақырыбы мен материалы. Бағалау-құқықтық сипаты. Сот тілінің адресаттары. Сот риторикасының маңызды аспектісі ретінде аудиторияның жеке психологиялық және топтық ерекшеліктерін ескеру. Сот сөйлеуінің монологиялық және диалогтық компоненттері.

Тақырып 2. Сот сөзіндегі этос және пафос

Сот сөйлеуінің құндылық-дүниетанымдық аспектісі. Билер соты судьяның адамгершілік қасиеттерінің үлгісі ретінде. Сот спикерінің этикасы. Сот сөзінің рухани-адамгершілік мазмұны. Сот жарыссөздерінің адамгершілік маңызы. Сот сөзіндегі пафостың ерекшеліктері.

Тақырып 3. Сот сөзінің логосы

Сот тіліндегі сенімділіктің логикалық негіздері. Айқындық. Дәлдік. Қисындық. Сот спикерінің ойлау логикасындағы қателіктер. Аргументтің сот қызметіндегі рөлі. Дәлелдемелерді бағалау нәтижесіндегі судьяның ішкі сенімі.

Тақырып 4. Судьяның жазбаша сөйлеу мәдениеті

Судьяның жазбаша сөзі. Жазбаша тілдің функциялары мен қасиеттері. Сот актісінің тілі мен стилі. Іскери және процессуалдық құжаттардағы әдеттегі қателіктер: синонимдерді дұрыс таңдау, тавтология және т. б.

Тақырып 5. Магистрлік жобаны жазу әдістемесі

Магистрлік жобаны ресімдеу ережесі. Магистрлік жобаның құрылымы. Магистрлік жобаның өзектілігінің негіздемесі, мақсаты мен міндеттері. Ғылыми-құқықтық зерттеу әдістері.

Тақырып 6. Судьяның коммуникативтік құзыреті

Судьяның кәсіби қызметіндегі коммуникативтік құзыреттілігінің маңызы. Сот процесі әлеуметтік-коммуникативтік сала ретінде. Сотта тараптардың нақты бәсекелестік шарттары. Сот қарым-қатынасындағы ынтымақтастық және сыпайылық принциптері. Іскерлік қарым-қатынастың кәсіби этикетін білу және сақтау.

Тақырып 7. Ауызша және ауызша емес қарым-қатынас құралдарының рөлі

Қарым-қатынас құралдары туралы түсінік. Байланыс құралының вербальдық түрі. Судьялардың вербалды коммуникациясына қойылатын талаптар. Қарым-қатынастың вербальды емес түрлері. Вербальды емес қарым-қатынастың ережелері.

Тақырып 8. Сот байланысы: өзара әрекеттесудегі кедергілер

Өзара әрекеттесу кедергілерінің түсінігі және жіктелуі. Соттағы коммуникативті қарым-қатынастағы кедергілердің себептері. Өзара түсіністік кедергілерін еңсеру қағидаттары мен тәсілдері.

Тақырып 9. Сот қызметіндегі мәдениетаралық коммуникация

Мәдениетаралық қарым-қатынастың жалпы сипаттамасы. Мәдениетаралық коммуникация құрылымы. Судьяның толеранттылық мәдениеті. Шет тілдік қарым-қатынас. Мәдениетаралық коммуникация технологиясы.

Тақырып 10. Медиация коммуникативтік процесс ретінде

Сот ісін жүргізудің тиімділігін арттырудағы сот медиациясының рөлі. Медиация ойлаудың жаңа түрі ретінде. "Медиация туралы" заң Қазақстанда медиацияны дамытудың құқықтық негізі ретінде. Медиация принциптері. Медиатордың оң имиджін және медиативтік мәдениетті жетілдіру.

II.2 ӨЗІНДІК ОҚУҒА АРНАЛҒАН ТАҚЫРЫПТАРДЫҢ ЖОБАЛЫҚ ТІЗІМІ

Тақырып 1. Сот коммуникациясы туралы ұғым және оның ерекшелігі

Тақырып 2. Сот шешендігінің даму тарихы

Тақырып 3. Соттағы билер сөзі

Тақырып 4. Қазіргі құқықтық кеңістіктегі адамның " коммуникативтік көңіл-күйі " проблемалары

Тақырып 5. Сот қысқа мерзімді әлеуметтік-рөлдік қарым-қатынас саласы ретінде

Тақырып 6. Сот процесіндегі ақиқат постулаты

Тақырып 7. Дамыған коммуникативтік мәдениет судьяның тиімді кәсіби қызметінің факторы ретінде

Тақырып 8. Жекелеген ұлт өкілдерімен, жасы, жынысына және гендерлік, кәсіби ерекшеліктерін ескере отырып қарым-қатынас орнату барысындағы коммуникативтік мінез-құлық қағидалары

Тақырып 9. Коммуникативтік мәдениетті дамытуға ықпал ететін судьяның кәсіби-тұлғалық қасиеттері

Тақырып 10. Коммуникативтік мәдениет түсінігі

Тақырып 11. Тиімді байланыс технологиялары

Тақырып 12. Тиімді коммуникация принциптері мен шарттары

Тақырып 13. Ауызша қарым-қатынастың гендерлік ерекшеліктері

Тақырып 14. Коммуникацияға түсушілердің этикалық және мәдени негіздері

- Тақырып 15. Сот процесінде риторикалық этостың маңызы
 Тақырып 16. Шешеннің сөйлеуіндегі риторикалық пафостың рөлі
 Тақырып 17. Шешен сөзіндегі риторикалық логостың рөлі
 Тақырып 18. Сот сөзінің құндылық-дүниетанымдық астары
 Тақырып 19. Сот спикерінің этикасы. Сөйлеушінің адамгершілік қасиеттері
 Тақырып 20. Сот сөзінің рухани-адамгершілік мазмұны

ҰСЫНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

Нормативтік әдебиеттер:

1. 1. Қазақстан Республикасының Конституциясы // <http://constitution.kz/>
2. Судья әдеби кодексі // <http://sud.gov.kz>
3. Медиация туралы: Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 28 қаңтардағы № 401-IV Заңы
4. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс - қимыл туралы: Қазақстан Республикасының Заңы <http://www.kyzmet.kz>
5. Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы / Қазақстан Республикасының 2000 жылғы 25 желтоқсандағы № 132-II Конституциялық заңы // <https://online.zakon.kz14>

Негізгі әдебиеттер:

1. Новые возможности развития в условиях четвертой промышленной революции / Послание Президента Республики Казахстан Н.Назарбаева народу Казахстана. 10 января 2018 г. http://www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president/poslanie-prezidenta-respubliki-kazahstan-n-nazarbaeva-narodu-kazahstana
2. Рост благосостояния казахстанцев: повышение доходов и качества жизни. Послание Президента Республики Казахстан Н.Назарбаева народу Казахстана. 05 октября 2018 г. <http://www.akorda.kz>
3. Владимиров Л.Е. Учение об уголовных доказательствах.- Тула, 2000.
4. Волков А.А. Основы риторики: Учебное пособие для вузов. 2-е изд.- М.: Академический Проект, 2007.- 304 с.
5. Гиздатов Г.Г. Очерки по истории судебной речи. Алматы, 2007.
6. Грайс П. Логика и речевое общение// Новое в зарубежной лингвистике. Вып. М., 2005.
7. Зиманов С. З. Древний мир права казахов и его истоки // Древний мир права казахов:
8. Кови Стивен. Семь навыков высокоэффективных людей / <http://online-knigi.com/page/259016?page=1>
9. Кони А. Ф. Собрание сочинений. Т. 4. - М.: Юристъ, 2001. – 390 с.

10. Красовская О. В. О речевой коммуникации в судебной практике [Электронный ресурс] : учеб. пособие / О.В. Красовская. – 3-е изд., стереотип. – М. : ФЛИНТА, 2016. – <https://detectivebooks.net/book/44004079>
11. Логика: логические основы общения. М., 1994.
12. Медиация, конфликты. https://studopedia.ru/10_274077_tehnologii-effektivnogo-obshcheniya-i-ratsionalnogo-povedeniya-v-konflikte.html
13. Мир права казахов жарғы уникальная система права. Древний мир права казахов в 10-ти томах /Под ред. Зиманова С.З.
14. Новеллы гражданского процессуального кодекса Республики Казахстан о производстве в суде первой инстанции: практическое пособие. Алматы, 2016 – 232 с.
15. Хавард А. К. Нравственное лидерство. Второе издание, исправленное и дополненное. – СПб, 2012.
16. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации / Г.Г. Почепцов. – М.; Киев: Рефл-бук: Ваклер: 2001. – 651с.

ТИПТІК ОҚУ БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ АВТОРЛАРЫ

1. Бурбаев Төлеуғали Кайыржанұлы, Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жанындағы Сот төрелігі Академиясы, мемлекеттік – құқықтық пәндер ғылыми-білім беру орталығының профессоры, философия ғылымдарының докторы, профессор.
2. Джусупова Раушан Сеит-Аскарловна, Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жанындағы Сот төрелігі Академиясы, мемлекеттік – құқықтық пәндер ғылыми-білім беру орталығының доценті, философия ғылымдарының кандидаты, доцент.

